

פרס יצחק בן-צבי לחקר קהילות ישראל במזרח לשנת תשס"ג

הפרס הוענק השנה לפרופ' יוסף קפלן על ספרו מנוצרים חדשים ליהודים חדשים בהוצאת מרכז שז"ר.

נימוקי השופטים:

ספרו של פרופ' יוסף קפלן מנוצרים חדשים ליהודים חדשים עוסק בפזורה הספרדית המערבית שבמרכזה עמדה קהילת אמסטרדם. הפזורה המערבית נתהוותה מאנוסים לשעבר שחזרו ליהדות לאחר ניתוק רב דורות. עם שובם ליהדות יצרו יהודים אלו מסורת מיוחדת שינקה ממקור ישראל ומן העולם הנוצרי כאחד. קהילת אמסטרדם הפכה להיות מקור השראה לכל הקהילות הספרדיות במערב אירופה ומעבר לאוקיינוס.

הספר כולל שנים-עשר פרקים נרחבים המציגים בירורים מעמיקים של תחומים שונים בתולדות הפזורה הספרדית באמסטרדם, כגון דרכם של יהודים אלו אל המודרנה, קווים של התבדלות מן הסביבה הנכרית לעומת ביטויי הסתגרות שאפיינו אותם, גיבוש הסמכות של הקהילה והתפקיד שהחרם מילא בה, קהילת אמסטרדם והתנועה השבתאית ועוד.

בספר פרקים המתמקדים בשאלות מיוחדות, מבררים אותן ומאירים אותן מִשְׁלֵם, כגון יעודן של שלוש התמונות בבית הכנסת הספרדי באמסטרדם ומה שמשמש רקע לו (ביקורי נוצרים בבתי הכנסת של הספרדים והענקת משקל דומה לכנסיות בצירוי של דה ויטה בבית הכנסת), או הפרק המפורט על פליטים יהודים שבאו מאשכנז ומפולין לאמסטרדם בימי מלחמת שלושים השנה ובימי הגזרות שבין שנות ת"ח לת"ך. גם בירור סוגיית הסטודנטים היהודים הספרדים באוניברסיטת ליידן מאיר פרשה חשובה לא רק בשל החידוש שבה. וגם זאת, תוספת זוויות לחקר קהילה באמסטרדם והפזורה המערבית בכלל מביאים שני הפרקים העוסקים בקהילות לונדון והמבורג.

ספר זה, כספרים נוספים של קפלן בחקר הפזורה המערבית ובחקר תחומים נוספים שהוא נתן להם מחילו, הוא הישג מדעי מרשים של חוקר גדול בעל יכולת מחקרית מופתית, ידענות מופלגת, כושר ניתוח וכשרון הכללה מוצקים, סמכות מדעית ומתודות עבודה משובחות.

לאור כל זאת מצאה אותו ועדת הפרס ראוי מאוד לקבל את פרס בן-צבי בחקר קהילות ישראל במזרח לשנת תשס"ג.

על החתום: פרופ' משה בראשר – יו"ר, פרופ' שולמית אליצור, פרופ' בנימין אברהמוב, פרופ' יוסף סדן, פרופ' דוד קאסוטו.